

QAANAAQ

**Børnetalsmandens
rejserapport**

QAANAAQ, JUNI 2018

Børnerettighedsinstitution

QAANAAQ

Børnetalsmandens rejsereport

QAANAAQ, JUNI 2018

Børnerettighedsinstitution

Børnelivet fortalt med børnenes ord

HVAD ER ET RART HJEM?

Et rart sted, hvor der ikke bliver drukket alkohol. Hvor der ikke spilles om penge. Et trygt sted.
Dreng

Man spiser sammen. Man bor fredeligt sammen. Hvor man behandler hinanden godt.
Dreng

Et sted, hvor man kan være i sikkerhed.
Dreng

HVIS DU KUNNE BESTEMME, HVAD VILLE DU SÅ ØNSKE VAR ANDERLEDES?

At der kommer en kæmpe stor legeplads. At vi får en ny fodboldbane.
Dreng

Så ville jeg forbyde salg af alkohol og tobak
Barns køn ikke oplyst

Hvis det var mig, der bestemte, ville jeg bo hos min far
Barns køn ikke oplyst

HVAD SKAL DE VOKSNE GØRE FOR AT PASSE GODT PÅ DERES BØRN?

De skal give børnene grænser
Pige

De skal støtte og hjælpe barnet. Lade være med at drikke sig fulde døgnet rundt.
Dreng

De skal holde op med at spille om penge og opdrage ordentligt.
Dreng

FORORD

I medfør af Inatsisartutlov nr. 11 af 22. november 2011 om Børnetalsmand og Børneråd § 8, stk. 1, nr. 4 skal jeg, ud fra bestemmelserne og intentionerne i FN's Konvention om Barnets Rettigheder, som Børnetalsmand vurdere de forhold, børn i Grønland lever under.

I den forbindelse har jeg fra 6. maj til 11. juni 2018 været i Qaanaaq for at tale med børn og voksne om børns levevilkår.

Generelt vokser mange børn i Qaanaaq op med livsmod og i et samfund med stærke værdier. Der er meget stærke ressourcer lokalt, som løfter livet for dem, der har det svært.

Rejsen viste også, at Qaanaaq har udsatte børn, som ikke får den hjælp og støtte, de har ret til.

Børnenes og de bekymrede voksnes udsagn er udtryk for, at børnenes grundlæggende rettigheder ikke efterleves. Og som børnenes talsmand bringer jeg hermed børnenes ord og erfaringer videre i denne rapport.

Rapporten er rettet til de voksne og til de ansvarlige politikere, så børnene kan sikres et godt fundament i livet.

Rapporten er hverken et tilsyn eller en afgørelse, men alene en indsamling af udsagn og fortællinger fra børn, forældre, andre voksne og fagpersoner om, hvordan børn har det.

MIO har en generel politik om anonymisering, hvilket betyder, at rapporten ikke indeholder personfølsomme oplysninger. I tilfælde, hvor der har været behov for opfølgning i form af underretning i konkrete sager, er disse blevet videresendt til rette myndighed.

Det ligger mig på sinde at give udtryk for, hvor stort et indtryk det gjorde, at MIO modtog tilkendegivelser fra borgere i Qaanaaq om forventning over, at vi skulle komme. Vi blev generelt modtaget med både interesse og samarbejdsvilje. Hvor end vi kom hen var der en imødekommende venlighed og gæstfrihed.

Jeg vil først og fremmest rette en særlig tak til alle Qaanaarmiut: alle børn, forældre og voksne, herunder fagpersoner og politikere, som vi har talt med.

Jeg vil også takke alle, der har støttet MIO før, under og efter denne tur.

Det er mit inderlige håb, at Qaanaarmiuts egne ord og anbefalinger til hvad der bør gøres for børnene bliver vel modtaget af de ansvarlige politikere.

Med kærlig hilsen

Aviåja Egede Lynge
Børnetalsmand

Qaanaaq

BØRNETALSMANDENS REJSERAPPORT, QAANAQ, JUNI 2018

UDGIVER	MIO- Børnerettighedsinstitution, Postboks 1290, Issortarfimmut 1B, 3900 Nuuk, Grønland, www.mio.gl
UDGIVET	Oktober 2018
TEKST	Børnetalsmand Aviâja Egede Lyngø, MIO's sekretariat
GRAFIK	Nuisi grafik
FOTOS	MIO

INDHOLD

INDLEDNING	9
Børnetalsmandens rolle og opgaver	9
Grønlands forpligtelser i forhold til FN's Konvention om Barnets Rettigheder	9
RESUMÉ	10
Stærke værdier og sammenhold i Qaanaaq – men også stort behov for styrkelsen af børns rettigheder	10
FN'S KONVENTION OM BARNETS RETTIGHEDER	12
DATAGRUNDLAG OG METODER	13
Børnerettighedsaktiviteter for alle familier	16
Borgerhenvendelser	19
Underretningspligt og anonymisering af personer	20
MIO'S BØRNESYN	21
BØRNETALSMANDENS VURDERING I FORHOLD TIL FN'S KONVENTION OM BARNETS RETTIGHEDER	22
FN-artikel 3, 12, 20, 25 og 30: Forældreløses ret til hjælp	24
FN-artikel 34: Barnets ret til at blive beskyttet mod seksuel udnyttelse	25
FN-artikel 33: Barnets ret til at blive beskyttet mod alkohol og hash	26
FN-artikel 3, 26 og 39: Barnets ret til social sikkerhed og hjælp/resocialisering	29
FN-artikel 6, 24 og 27: Barnets ret til livet, til sundhed og en tilfredsstillende levestandard	32
FN-artikel 31: Barnets ret til fritid, hvile og leg	34
FN-artikel 28 og 29: Barnets ret til udvikling og uddannelse	35
FN-artikel 5 og 18: Forældreansvar og børneopdragelse	36
FN-artikel 19: Barnets ret til beskyttelse mod fysisk og psykisk vold og mishandling	38
Generelle anbefalinger	40

INDLEDNING

Børnetalsmandens rolle og opgaver

Børnetalsmanden og MIO har et særligt mandat i Grønland til at overvåge børns vilkår og sikre børns rettigheder. Børnetalsmanden monitorerer om lovgivning og praksis er i overensstemmelse med de forpligtelser, som Grønland har i henhold til FN's Konvention om Barnets Rettigheder.

Opgaverne for Børnetalsmanden er at fremme børns offentlige og private rettigheder og interesser og rette fokus på og informere om børns vilkår i samfundet.

Børnetalsmanden skal løbende inddrage og samle viden om børns vilkår og fungere som børnenes talerør over for politikere og andre voksne, der træffer beslutninger om børn og unge.

MIO yder råd og vejledning om børns rettigheder og klageadgang og er politisk uafhængig.

Formålet med Børnetalsmandens rejse til Qaanaaq i juni 2018 var at inddrage børn og høre dem i forhold til, hvad de mener om deres levevilkår.

Metoden bygger på samtaler, undervisning og aktiviteter med børn og voksne. Med denne tilgang er det blevet muligt dels at rådgive og vejlede børn om deres rettigheder, dels at få viden om de forhold, børn lever under.

Med baggrund i denne rapport er det Børnetalsmandens ønske at formidle information om børnenes vilkår i Qaanaaq, sætte den aktuelle situation, som den opleves, til drøftelse og tale børnenes sag i den offentlige debat.

MIO's øvrige rejserapporter kan rekvireres ved henvendelse til mio@mio.gl og på www.mio.gl

Grønlands forpligtelser i forhold til FN's Konvention om Barnets Rettigheder

Grønland er forpligtet til at følge FN's Konvention om Barnets Rettigheder (Børnekonventionen). Af Børnekonventionens artikel 3.2. fremgår:

"Deltagerstaterne påtager sig at sikre barnet den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for dets trivsel under hensyntagen til de rettigheder og pligter, der gælder for barnets forældre, værge eller andre personer med juridisk ansvar for barnet, og skal med henblik herpå træffe alle passende lovgivningsmæssige og administrative forholdsregler".

Det betyder, at Grønland for børn og unge under 18 år, herunder i denne sammenhæng for børnene i Qaanaaq, skal sikre, at de får den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig, for at de trives og at indsatsen skal være effektiv.

Med Børnekonventionen er Grønland også forpligtet til at høre børnene både individuelt og som gruppe i forhold til de anliggender, som vedrører dem:

"Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter, i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed" (artikel 12.1).

RESUMÉ

Stærke værdier og sammenhold i Qaanaaq – men også stort behov for styrkelsen af børns rettigheder

MIO var i juni 2018 i Qaanaaq for at tale med børn og voksne om børns vilkår. Generelt vokser mange børn i Qaanaaq op med livsmod og livsglæde i et samfund med stærke og stolte traditioner og værdier. MIO mødte en by, hvor mange har ressourcer og sætter en ære i at skabe fællesskab og i at hjælpe andre. Børnetalsmanden var specielt glad for at opleve, at hvor end MIO færdedes, mødte MIO en stor imødekommethed og interesse for børns rettigheder blandt alle generationer. Mange borgere i Qaanaaq stoppede op på vejen og spurgte interesseret og venligt til os. Modtagelsen hos både officielle myndigheder og borgere, der inviterede os ind, var altid varm og positiv. MIO ser dette som et tydeligt udtryk for den store medmenneskelighed og ønsket hos familierne og alle Qaanaarmiut om at gøre det bedste for deres børn.

Samtidig er det vigtigt at fremhæve, at der er sårbare børn og familier i Qaanaaq, som har akut og stort behov for at få hjælp og støtte. Et af rapportens centrale budskaber er, at de ansvarlige myndigheder hurtigst muligt hjælper de sårbare børn og familier.

Det er også vigtigt at fremhæve, at når de sårbare familier svigter deres barn, så er de godt selv klar over, at de svigter. De efterlyser redskaber og hjælp til at kunne hjælpe sig selv og dermed deres børn. Men de oplever, at de mangler steder, de kan henvende sig for at få vejledning og rådgivning. Derfor er det vigtigt at fremhæve, at kernen i FN's Børnekonvention er at barnets tarv kommer i første række. Og når forældre er kommet i den ulykkelige situation, at de ikke er i stand til at tage vare på barnet, er det myndighedernes ansvar at træde til og sikre barnet og familierne den hjælp, som barnet har ret til.

MIO lyttede til borgernes bekymringer for børnene og til deres egne forslag og anbefalinger til hvad der kan gøres for disse sårbare børn og deres familier. Et af de vigtigste budskaber fra borgere i Qaanaaq er, at de oplever, at der er langt til hjælpen og at de føler sig overladt til sig selv.

Børnene og borgerne er dem, som kender deres liv bedst og selv de, der har det sværest, ved, hvad de kunne tænke sig at forbedre i deres familieliv.

Som børnenes talsmand bringer jeg deres budskaber og konkrete anbefalinger videre. Det er mit håb, at denne rapport med børns og voksnes anbefalinger kan sætte skub i udviklingen hen i mod et godt liv for alle børn i Qaanaaq.

FN' Børnekomité anbefaler, at deltagerstaterne tager specifikt hensyn til og udmønter særlige foranstaltninger for oprindelige folks børn, så de sikres adgang til kulturelt tilpassede ydelser inden for sundhed, ernæring, uddannelse, fritid, sociale ydelser, boligområde og sanitære forhold.

Deltagerstater skal sikre effektive foranstaltninger, der værner om oprindelige familiers og samfunds integritet ved at støtte dem i henhold til FN-artiklerne 3, 5, 18, 25 og 27 (3) (Convention on the Rights of the Child, General Comment No. 11 (2009) Indigenous children and their rights under the Convention, s. 6 og 10).]

FN'S KONVENTION OM BARNETS RETTIGHEDER

FN's Konvention om Barnets rettigheder blev vedtaget af FN's generalforsamling den 20. november 1989.

Konventionen kaldes typisk til dagligt FN's Konvention om Barnets Rettigheder. FN's Konvention om Barnets Rettigheder er tiltrådt (ratificeret) af 193 lande, herunder Danmark, hvor Grønland hører under i denne sammenhæng. Grønland bestemte i 1992, at FN's Børnekonvention skulle gælde for Grønland og har dermed forpligtet sig selv til at leve op til artiklerne i konventionen og sikre at den implementeres.

Konventionen er ikke en lov, så lande, der har tiltrådt den, kan ikke dømmes eller straffes efter konventionen, men en komite under FN vurderer regelmæssigt, om landene, herunder Grønland, efterlever konventionen. De grønlandske domstole og klageorganer kan anvende konventionen i vurderingen af konkrete sager og herigennem også tage stilling til, om en myndigheds anvendelse af regler mv. er strid med konventionen.

Selv om konventionen ikke er afgørende for det daglige arbejde, så bør alle myndigheder sikre, at konventionen efterleves – også i de daglige beslutninger. FN's Konvention om Barnets Rettigheder gælder for alle børn i verden under 18 år og tager udgangspunkt i barnets bedste.

FN'S KONVENTION OM BARNETS RETTIGHEDER DELES TYPISK OP I 4 DELE:

- Barnets grundlæggende rettigheder
- Barnets ret til udvikling
- Barnets ret til beskyttelse
- Barnets ret til medbestemmelse

DATAGRUNDLAG OG METODER

Da et af MIO's vigtigste principper er inddragelse af børn og unge, er det en central del af MIO's strategi at rejse til forskellige dele af landet for at tale med børn og unge om deres vilkår. På disse rejser rådgives og vejledes der om børns rettigheder, samtidigt med at der indsamles information om deres vilkår.

Rejsen til Qaanaaq blev foretaget af Børnetalsmand Aviâja Egede Lyng, konsulent Nauja Benjaminsen, børnekonsulent Ellen Bang Bourup og AC-fuldmægtig Jakku Bregnhøj i perioden 6. - 11. juni 2018.

- Antal borgerhenvendelser: 19
- MIO har lavet aktiviteter sammen med i alt 88 skolebørn og indsamlet oplysninger om deres vilkår.
- Borgere, fagfolk (lærere, institutions- og myndighedspersonale, m.v.) og politikere: 21

Der har været dialog og aktiviteter med skoleelever, og der er indhentet skriftlige udsagn fra flere af disse. Børnetalsmanden og MIO har prioriteret at høre børn, som har en alder, hvor det vurderes, at de er modne nok til kunne tale om, skrive eller tegne illustrationer af deres vilkår. Forud for MIO's rejse til Qaanaaq blev alle samarbejdspartnere kontaktet pr. telefon eller over e-mail, hvor aftaler om tid, sted og aktiviteter samt arbejdsmetoder blev indgået.

ANTAL BØRN 0 - 18 ÅR, QAANAQ

Alder	Piger	Drenge	I alt
0 år	4	3	7
1 år	8	4	12
2 år	3	10	13
3 år	6	6	12
4 år	5	2	7
5 år	5	7	12
6 år	4	4	8
7 år	10	3	13
8 år	9	5	14
9 år	5	7	12
10 år	3	7	10
11 år	4	9	13
12 år	8	4	12
13 år	2	4	6
14 år	4	3	7
15 år	5	2	7
16 år	4	2	6
17 år	4	2	6
I alt	93	84	177

Kilde: Avannaata Kommunua, 12. marts 2018

Qaanaaqs bygder Qeqertaq, Siorarpaluk og Savissivik har hhv. 7, 13 og 16 børn.

Qaanaaq juni 2018

Inddragelse – dialog og aktiviteter med børn

Hvad betyder børneinddragelse? FN's Konvention om Barnets rettigheder artikel 12 giver børn ret til at blive hørt. Et barns behov kan ikke afdækkes uden at inddrage barnets eget syn på verden. Det betyder, at et barn, der er i stand til at udtrykke sine egne synspunkter, skal sikres retten til at udtrykke dem og at barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i forhold til alder og modenhed. Det forudsætter, at de voksne lytter til barnet og kommunikerer med barnet i et børnerettet sprog.

MIO anvender inddragelsesmetoder, som møder børn der, hvor de er og på børnenes præmisser. Det er MIO's grundsyn, at det er børnene, der er eksperterne på deres eget liv og det er de voksnes ansvar at lytte til deres ord og tanker, så børnene oplever sig set, hørt og inddraget. Voksne kan ud fra dette træffe beslutninger om, hvad der er bedst for barnet.

I dialogen med børnene blev der lagt vægt på aktiviteter omhandlede Børnekonventionens artikler vedrørende:

- barnets ret til beskyttelse
- barnets ret til at få hjælp
- barnets ret til at vokse op i et trykt hjem

Børnetalsmand Aviája Egede Lyngé fortæller eleverne om børns rettigheder.

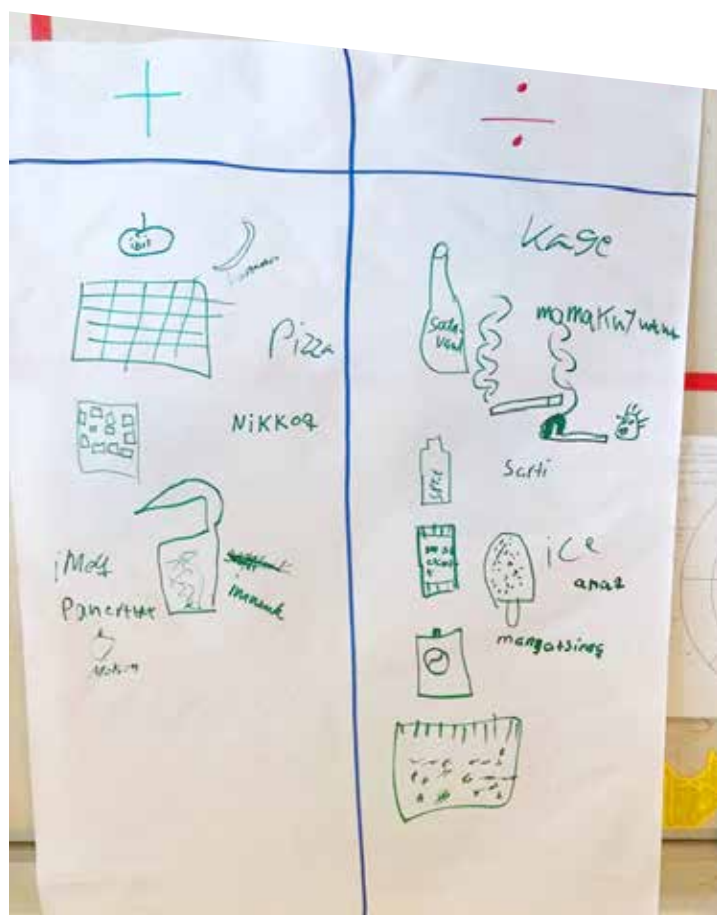
Torsdag den 7. juni og fredag den 8. juni holdt MIO rettighedsaktiviteter for skolens yngste, -mellem – og ældstetrin.

Børnene i alle aldersklasser på Avangersuop Atuarfia fik undervisning i hvad Børnekonventionen er og betyder. Børnekonventionen betyder, at alle børn har rettigheder, der skal beskytte børnene, så de har det godt og kan udvikle sig og lære. At børnene har ret til at leve et godt og trygt liv og har ret til uddannelse, mad og tryghed. At børn har ret til, at der er nogen, der tager sig af barnet og får hjælp, hvis barnet har brug for det. Og at alle børn har de samme muligheder, som alle andre børn – uanset hvem de er, hvor de kommer fra eller hvordan de ser ud.

SUNDHEDSSTAFET

Sundhedsstafetten er en rettighedsaktivitet, der går ud på, at eleverne løber op til et stort stykke papir og skriver eller tegner en sund eller usund ting. Bagefter taler vi med børnene om, hvad de har skrevet/tegnet og kæder børnenes tanker sammen med FN's Konvention om børns rettigheder.

Børnene tegner eller skriver sunde ting i forhold til usunde ting. Børnene har tegnet eller skrevet eksempler på mad eller aktiviteter, som er sunde eller usunde.

Bagefter taler vi med børnene om hvad de har tegnet eller skrevet. Det kædes sammen med Børnekonventionens ord om børns rettigheder.

Børnene tegner eller skriver sunde eller usunde ting i sundhedsstafetten.

Ældstetrinnet arbejder videre med spørgsmål, der handler om barnets ret til beskyttelse, ret til hjælp og ret til at have et trygt hjem. Dialogen med børnene handlede også om, hvad voksne skal gøre for at passe godt på børn.

Generelt udviste børnene stor bevidsthed om hvilke aktiviteter og madvarer, som opfattes som sunde eller usunde. Med andre ord skelner de skarpt mellem sunde og usunde aktiviteter.

For eksempel betegnede eller tegnede børnene det som sunde aktiviteter:

- at le/grine sammen
- at løbe og at være munter.
- at være ude og at være sammen med andre er forbundet med varme og positive følelser.

Børnene beskrev også eksempler på sunde madvarer – herunder frugter, mattaaq/mattak, nanoq/isbjørn, vand, havregryn, hvalkød, nikkoq/tørret kød, qaleralik/hellefisk, puis/sæl, panertut/tørfisk, appaliarsuit/søkonger, immussuaq/ost.

Af usunde eller negative aktiviteter, illustrerede børnene mangatsineq/mobning, ernumasoq/ersisoq, hash, sprit, vin, øl, cigaretter, det at være uvenner og bingo. Af madvarer blev der nævnt sukker, chips, pommes fritter, slik, is, kage, pizza.

Der blev helt stille, da der blev talt om alkohol og sprit. Da der blev spurgt ind til, om man bruger alkohol og sprit, blev der svaret enstemmigt/ på en gang, "Assorujorujussuaq". Da der blev spurgt ind til bingospil blev der svaret: "Der spilles bingo hver dag i hallen eller i kvindeforeningens lokaler og andre steder".

På spørgsmålet om det var mænd eller kvinder der spiller, blev der svaret, at det var både kvinder og mænd.

Børnerettighedsaktiviteter for alle familier

Lørdag den 9. juni 2018 arrangerede MIO rettighedsaktiviteter for Qaanaaqs familier. Arrangementet foregik i sportshallen. Mange børn, unge og ældre borgere mødte op og deltog i aktiviteterne. Med hjælp fra børnene og børnekonsulent Ellen Bang Bourup fortalte Børnetalsmand Aviâja Egede Lynge de fremmødte om hvad børnene i skolen havde lært om børns rettigheder. Aviâja viste også en lille øvelse, som gik ud på at man skulle holde om sig selv og sige til sig selv, at de hver især har værdi. Der blev stille i hallen og nogle blev synligt berørte.

MIO benyttede dagen til at udnævne erhvervsfangeren Toku Oshima til Børneambassadør. Udnævnelsen skete på baggrund af Tokus store frivillige arbejde for og med børn. Børnetalsmanden begrundede bl.a. udnævnelsen med, at Tokus aktiviteter med børn såsom syning, madlavning og samvær med andre børn har en meget stor og positiv værdi for børnene. Tokus aktiviteter henvender sig til både drenge og piger og tager udgangspunkt i børnenes hverdag, kultur og sprog. Kaperlaktiden/mørketiden bruges til at lære om værdighed, tryghed, nærhed og sammenhold.

Erhvervsfanger Toku Oshima (t.v.) udnævnes som Børneambassadør for sit arbejde for børn i Qaanaaq. Toku høstede stort bifald af de fremmødte i sportshallen.

Børnene og deres familier hører om hvordan MIO underviser skoleelever i børns rettigheder.

Børnekonsulent Ellen Bang Bourup lavede en aktivitet om fællesskab på tværs af generationer.

Børnepsmand Aviåja Egede Lyng, børnekonsulent Ellen Bang Bourup fortæller de fremmødte familier i Qaanaqs sportshal om MIO's undervisning i børns rettigheder.

Kammak-Bamsen kom på besøg og hilste på.

Børnebandet havde selv arrangeret al musikken og spillede til stor begejstring for alle.

Borgerhenvendelser

I henhold til Børnetalsmandens og MIO's rådgivningsforpligtelse kan borgere henvende sig til MIO for at få råd og vejledning om børns rettigheder. Disse henvendelser til MIO (=borgerhenvendelser) har givet en del information om børns vilkår i Qaanaaq. MIO rådgiver og vejleder om hvordan borgere kan få hjælp til konkrete spørgsmål. Konsulenten, der tager imod henvendelserne er erfaren socialrådgiver. Borgerhenvendelserne foregik på Avanersuup Atuarfia.

Der lægges vægt på, at borgere kan henvende sig anonymt, da der ofte er tabu om emnerne og fordi alle kender hinanden, især i en by af Qaanaaqs størrelse. Hvis der viser sig at blive tale om en underretningssag, indhenter MIO samtykke hos borgeren til, at MIO laver en underretning til kommunen.

Gennem radiomeddelelser, opslag på MIO's Facebookside og på opslag rundt i byen er borgerne forinden blevet opfordret til at henvende sig og fortælle om børns vilkår og/eller få rådgivning.

Børn, unge og voksne kunne henvende sig individuelt på følgende dage:

- Torsdag den 7. juni
- Fredag den 8. juni

Socialrådgiver Nauja tager imod borgerhenvendelser.

Underretningspligt og anonymisering af personer

MIO har efter rejsen underrettet om 5 sager og er blevet foretaget på baggrund af MIO's bekymringer og underretningspligt. Af hensyn til tavshedspligten og beskyttelsen af børn og voksne indeholder rapporten ingen navne.

MIO'S BØRNESYN

ALLE BØRN ER VÆRDIFULDE

MIO'S BØRNESYN

MEDMENNESKELIGHED

I MIO er vi først og fremmest mennesker. Derfor møder vi vores medmennesker – børn, unge og voksne – med menneskelig kontakt og omsorg. Vi går ydmygt til vores opgave og kommer barnet i møde på barnets egne præmisser.

I MIO VED VI, AT ALLE BØRN ER UNIKKE INDIVIDER

Alle børn er unikke individer og alle har ret til at være som de er.

I MIO har vi stor respekt for det enkelte individ og anser alle børn for at være lige meget værd. Vi forsøger at få forståelse for barnets situation og tilpasser os til det enkelte individ; ligesom vi søger at tilpasse os det enkelte barns bosted.

BØRN VED BEDST, HVORDAN DET ER AT VÆRE BØRN

Alt hvad vi laver i MIO er baseret på børns egne oplevelser. Vi er børnenes stemme og anser inddragelse af børn, som en vigtig forudsætning for vores arbejde.

Vi anvender forskellige metoder og visuelle redskaber til at møde børn i børnehøjde.

Børn er børn og børn skal mødes, der hvor de er.

BØRNS MENINGER ER LIGE SÅ VIGTIGE SOM VOKSNES

Uanset alder og ståsted er barnets stemme lige så vigtig som den voksnes. Vi respekterer barnets egne grænser, behov og følelser. Barnets stemme, perspektiv og meninger skal respekteres af alle.

VORES TILGANG TIL BØRN

I MIO ønsker vi at give børn og unge et ståsted. Vi ønsker at være vejviseren og vejlede og guide børn og unge. Vi bygger vores arbejde på tillidsfulde relationer med høj troværdighed og værner om vores integritet, ligesom vi respekterer barnets egne grænser. Vi har en professionel tilgang til vores arbejde og møder barnet i medmenneskelig kontakt.

Med børn har en tilgang, betyder det ikke, at børn kan bestemme, men det betyder, at de voksne skal huske at spørge børn om, hvad de synes.

BØRNETALSMANDENS VURDERING I FORHOLD TIL FN'S KONVENTION OM BARNETS RETTIGHEDER

Kapitlet beskriver de artikler i FN-Børnekonventionen, som ikke efterleves i Qaanaaq. Oversigt over de artikler i FN's Børnekonvention, som ikke efterleves er:

FN-artikel 3:

SIKRING AF BARNETS INTERESSER

I alle foranstaltninger, der vedrører børn, skal barnets tarv komme i første række.

FN-artikel 5:

FORÆLDREANSVAR

Deltagerstaten (myndighederne) skal respektere forældres ansvar og hjælpe, hvis det er nødvendigt.

FN-artikel 6:

BARNETS RET TIL LIVET

FN- artikel 12:

BARNETS RET TIL AT BLIVE HØRT I ALLE FORHOLD, DER VEDRØRER BARNET

FN-artikel 18:

MYNDIGHEDERNES PLIGT TIL AT YDE PASSENDE BISTAND TIL FORÆLDRE OG VÆRGER

Med henblik på at sikre og fremme de rettigheder, der er indeholdt i denne konvention, skal deltagerstaterne yde passende bistand til forældre og værger ved disses udførelse af deres pligter som opdragere af børn.

FN-artikel 19:

BARNETS RET TIL BESKYTTELSE MOD FYSISK OG PSYKISK VOLD OG MISBRUG

FN-artikel 20:

FORÆLDRELØSES RET TIL HJÆLP

Deltagerstaten (myndighederne) skal hjælpe forældreløse børn.

FN-artikel 24:

BARNETS RET TIL AT OPNÅ DEN HØJEST OPNÅELIGE SUNDHEDSTILSTAND

FN-artikel 25:

DELTAGERSTATEN (MYNDIGHEDERNE) SKAL SIKRE PERIODISK KONTROL AF BØRN PÅ INSTITUTION

FN-artikel 26:

SOCIAL SIKKERHED: BARNET HAR RET TIL AT NYDE GODT AF SOCIAL SIKKERHED

FN-artikel 27:

BARNETS RET TIL DEN LEVESTANDARD, DER KRÆVES FOR BARNETS UDVIKLING

FN-artikel 28:

BARNETS RET TIL UNDERVISNING OG UDDANNELSE

FN-artikel 29:

BARNETS RET TIL UDVIKLING

FN-artikel 30:

BØRN FRA MINDRETALS- OG ETNISKE GRUPPERS RET TIL AT LEVE I OVERENSSTEMMELSE MED DERES EGEN KULTUR OG TALE EGET SPROG

FN-artikel 31:

BARNETS RET TIL FRITID, HVILE OG LEG

FN-artikel 33:

BARNETS RET TIL AT BLIVE BESKYTTET MOD HASH- OG ALKOHOLMISBRUG

FN-artikel 34:

BARNETS RET TIL AT BLIVE BESKYTTET MOD SEKSUELT MISBRUG OG UDNYTTELSE

FN-artikel 39:

BARNETS RET TIL HJÆLP

Deltagerstatens (myndighedernes) pligt til at sikre børn hjælp.

FN-artikel 3, 12, 20, 25 og 30:

FORÆLDRELØSES RET TIL HJÆLP

Anbragte børns særlige ret til hjælp og myndighedernes kontrol med plejeforanstaltninger. Herunder også barnets ret til at blive inddraget i sager, der vedrører dem. Barnets til at leve i overensstemmelse med sin egen kultur og sprog. I alle foranstaltninger, der vedrører børn, skal barnets tarv komme i første række.

Børn, der er af forskellige hensyn til barnets bedste ikke kan blive i sine familiemæssige omgivelser, har ret til et nyt sted at bo og få omsorg. Myndighederne har pligt til regelmæssigt at vurdere forholdene for børn, der er anbragt i pleje- eller behandlingsøjemed. Ifølge Børnekonventionen har barnet ret til at blive inddraget og hørt i sager, når de har en alder og modenhed, hvor det kan lade sig gøre. Børn fra mindretal- og etniske grupper har ret til at leve i overensstemmelse med egen kultur og sprog. I alle tiltag og foranstaltninger, skal barnets tarv altid komme i første række.

Under rejsen mødte Børnetalsmanden og MIO borgere og fagfolk, hvis henvendelser handlede om anbragte børns forhold. Herunder rammerne for at opfylde barnets ret til særlig hjælp i form af anbringelse som f.eks. ved plejefamilie, institution eller adoption. MIO modtog oplysning om, at 8 børn er anbragt uden for hjemmet og dertil 2-3 på venteliste.

Som et generelt problem er der mangel på plejefamilier og aflastningsfamilier. Der er også mangel på ressourcer hos de sociale myndigheder, som behandler sager om anbringelser. Der nævnes en problemstilling med børn, der ikke kan anbringes i hjembyen, men må bo længere sydpå. Det udfordrer barnets ret til ikke blot at være i nærheden af sin familie, men udfordrer også barnets ret til at kunne bevare eget sprog og identitet. Endelig oplyses der om børn, der ønsker at forblive på anbringelsesstedet.

De ovennævnte sager tyder på, at der er alvorlige udfordringer med at leve op til Børnekonventionens artikler om at sikre disse børns trivsel og udvikling.

Anbefalinger fra Qaanaarmiut

- Opret et børnehjem i Qaanaaq, så børnene kan blive i vante og kulturelle rammer.

MIO's anbefalinger

Børn er som udgangspunkt en sårbar gruppe. Udsatte børn, som eksempelvis anbragte børn, er derfor en særligt sårbar gruppe. Børn der anbringes uden for deres kulturelle og sproglige nærmiljø bliver tilmed endnu mere sårbare. Vi har derfor at gøre med en gruppe af børn, der befinder sig i en særdeles vanskelig situation, hvorfor børnekonventionen også i artikel 20 nævner, at anbringelse af børn uden for hjemmet skal ske på en sådan måde, at der tages det nødvendige hensyn til barnets etniske, sproglige og kulturelle baggrund. MIO bemærker endvidere, at anbringelse af børn uden for hjemmet var et af de områder, hvor Grønland blev kritiseret af FN's Børnekomite i forbindelse med den periodiske gennemgang af Danmarks (og Grønlands) efterlevelse af Børnekonvention i 2017.

MIO anerkender dog også, at det kan være svært at finde de rette ressourcer – også lokalt til at sikre disse hensyn. Et børnehjem i Qaanaaq kan være en fremgangsmåde, men det kræver stadig, at børnehjemmet får tilført de rette menneskelige og økonomiske ressourcer.

Henset til børnenes sårbarhed og det forhold, at den nuværende tilstand er på kant med Grønlands internationale forpligtelser er det nødvendigt at handle. Som allerede anbefalet af FN's børnekomite i sin Generelle Kommentar nr. 11 om børn af oprindelige folk, skal Selvstyret gennem inddragelse af lokalsamfundet, herunder børnene, finde de bedst egnede løsninger. Uanset hvilke løsninger der vælges, skal de sikres gennem særlige tiltag, at barnet bevarer kontakt sine kulturelle og sproglige rødder og at barnet ikke kun skal ses i sammenhæng med den nære familie, men også i forhold til bredere familieopfattelse, som anført i FN Børnekomites Generelle Kommentar nr. 11. De bedste løsninger er dog ikke kun rettet mod selve anbringelse, man skal også forebygge at en anbringelse bliver aktuel i det hele taget som fremhævet i FN "Guidelines for the Alternative Care of Children" fra 2010.

MIO anbefaler derfor, at Selvstyret gennemgår brugen af anbringelse af børn uden for hjemmet, inddrager familier, børn og lokalsamfund i processen og i løsninger samt får afsat de nødvendige ressourcer. Det er i den forbindelse vigtigt at tage hensyn til lokale forhold.

- MIO anbefaler at fokusere på forebyggelse af anbringelser og at det sker i tæt samarbejde mellem familier og myndigheder.
- Yd forældre og familier støtte, råd og vejledning, sådan som myndighederne er forpligtet til i de tilfælde, hvor familier er i risiko for at svigte deres børn, jf. FN-artikel 18: Deltagerstaterne [myndighederne] skal yde passende bistand til forældre og værger ved disses udførelse af deres pligter som opdragere af børn.
- MIO anbefaler, at området for plejetilladelser samt tilhørende lovmæssige foranstaltninger tilses.
- MIO anbefaler, at kommunen igangsætter vejledning til plejefamilier og supervision, og sikrer efteruddannelse.
- MIO anbefaler, at myndighederne sikrer, at børn – i henhold til FN-artikel 12, inddrages og bliver hørt i egen sag.

HVIS ET OPRINDELIGT BARN ER ANBRAGT UDEN FOR SIT HJEMSTED, SKAL DELTAGERSTATER FORETAGE SÆRLIGE FORANSTALTNINGER FOR AT SIKRE, AT BARNET KAN OPRETHOLDE SIN KULTURELLE IDENTITET.

DELTAGERSTATER SKAL SIKRE EFFEKTIVE FORANSTALTNINGER, DER VÆRNER OM OPRINDELIGE FAMILIERS OG SAMFUNDS INTEGRITET VED AT STØTTE DEM I HENHOLD TIL FN-ARTIKLERNE 3, 5, 18, 25 OG 27 (3) (CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD, GENERAL COMMENT NO. 11 (2009) INDIGENOUS CHILDREN AND THEIR RIGHTS UNDER THE CONVENTION, S. 10 OG 11).

FN-artikel 34:

BARNETS RET TIL AT BLIVE BESKYTTET MOD SEKSUEL UDNYTTELSE

Barnets ret til beskyttelse mod alle former for seksuel udnyttelse eller misbrug. Det betyder, at Grønland skal tage alle forholdsregler for at forhindre, at et barn overtales eller tvinges til at deltage i nogen form for ulovlig seksuel aktivitet.

Nogle af henvendelserne til Børnetalsmanden omhandlede seksuelle overgreb. Generelt er der blandt fagfolk mistanke om, at der er store mørketal og at der derfor er flere børn, der krænkes end de officielle tal viser. Det oplyses også, at der hviler et tungt tabu over seksuelle overgreb. Underretninger om overgreb bliver ikke anmeldt til politiet og det er en udbredt opfattelse, at der efterfølgende ikke handles på underretningerne. Desuden berettes fra fagfolk om, at mange voksne har senfølger fra seksuelt misbrug i barndommen.

En fagperson udtrykker sig således om problematikken: *"Det er tabubelagt og fordi samfundet er så lille er der meget social kontrol og man kan ikke komme væk".*

Børnetalsmanden udtrykker i den forbindelse forundring over, at fagpersoner fra forskellige myndigheder har forskellige bud på omfanget af mørketallet.

Anbefalinger fra Qaanaarmiut

- Oplysningsarbejde bør ske med metoder, som er tilpasset Qaanaaq.
- Oplysningsarbejde bør ske i mørketiden/kapertak-tiden, hvor folk er hjemme.
- Forebyggelsen bør ske på stedet/i Qaanaaq.
- Telefon-hotline - også til selvmordsforebyggelse - på eget sprog.
- Der er behov for mere viden om grænser i forhold til krænkelser.
- Der er brug for kollektiv tabu-brydning.

MIO's anbefalinger

Børns ret til ikke blive udsat for overgreb eller misbrug skal beskyttes til enhver tid uden undtagelse. Når myndighederne bliver opmærksomme på risici i bestemte geografiske områder eller konkrete eksempler, skal myndighederne handle. Ressourcemangel kan være en udfordring, men aldrig en undskyldning. Observationer i Qaanaaq skal også ses i lyset af FN's Børnekomites kritik af Grønlands efterlevelse af Børnekonventionen i forbindelse med den periodiske gennemgang i 2017. Her bemærkede komiteen blandt andet, at niveauet af misbrug i Grønland var en alvorlig bekymring og at der var behov for uddannelse, oplysning og rapporteringsmekanismer. Mange af de samme observationer som man ønsker sig i Qaanaaq.

MIO anbefaler derfor, at myndigheder i samarbejde med lokalbefolkningen, herunder børn i Qaanaaq, udvikler en strategi og handleplan for Qaanaaq. Et led i denne proces er en hotline-ordning på eget sprog. En effektiv hotline-ordning, der er udviklet sammen med børn og familier i Qaanaaq vil give data til udviklingen af strategien. En forudsætning for at kunne lave de rette tiltag til at forebygge og forhindre overgreb og misbrug af børn er netop en effektiv dataindsamling, men dette kræver tillid hos borgerne i Qaanaaq til metoden og at de faktisk inddrages og høres i processen med respekt for deres anonymitet hvis dette ønskes.

MIO anbefaler derfor, at dataindsamling foregår over en vis periode med brug af ressourcepersoner, der har kendskab til Qaanaaq og som giver sig tid til at være i Qaanaaq. MIO anbefaler endvidere, at en sådan strategi skal sikre, at der er personale i forvaltningen med rette kompetencer (f.eks. børnesagsbehandler og en psykolog i socialforvaltningen).

- Der bør straks ske en kortlægning af det præcise omfang af seksuelle overgreb, så børn, der har været udsat for overgreb, får hjælp. Børn, der har været udsat for seksuelle overgreb, skal have hjælp, så snart overgrebet er afsløret. Det er kommunens ansvar at sørge for, at barnet får hjælp.
- Kommunen har tilsynspligt jf. Inatsisartutlov nr. 20 af 26. juni 2017 om støtte til børn. MIO anbefaler, at dette opsøgende tilsyn styrkes snarest, *"således at kommunalbestyrelsen så tidligt som muligt får kendskab til, om et barn i kommunen har behov for støtte"* (kap. 3 § 8).
- MIO anbefaler, at kommunen igangsætter konkrete forebyggende tiltag, der kan øge befolkningens viden om seksuelle overgreb og derved muliggøre befolkningens medvirken til forebyggelse af seksuelle overgreb.

- MIO anbefaler, at der udarbejdes lokale procedurer/beredskab, så alle, der får kendskab til eller har mistanke om overgreb, kan handle relevant og hjælpsomt.
- MIO anbefaler, at der sikres behandlingsmuligheder for såvel børn som voksne, som har været udsat for seksuelle overgreb. Opfølgning på alle behandlinger bør ligeledes prioriteres.
- MIO har netop udgivet bogen *"Grænsesætning i børneopdragelsen – Hvorfor og hvor går grænsen?"*/*"Meeqqanik perorsaanemi killiliisarneq – Sooq killiliisoqartarpa kiisalu killissat sumiippat?"* – som også kan bruges i forbindelse med forebyggelse af seksuelle overgreb

DELTAGERSTATER BØR I SAMARBEJDE MED DEN OPRINDELIGE BEFOLKNING, INKLUSIVT BØRNE, TILRETTELÆGGE FOREBYGGENDE TILTAG OG SIKRE FINANSIERINGEN HERAF (CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD, GENERAL COMMENT NO. 11 (2009) INDIGENOUS CHILDREN AND THEIR RIGHTS UNDER THE CONVENTION, S. 16)

FN-artikel 33:

BARNETS RET TIL AT BLIVE BESKYTTET MOD ALKOHOL OG HASH

Barnets ret til at blive beskyttet mod alle former for narkotika og psykotrope stoffer, herunder hash og snifning. Deltagerstaterne skal sikre tiltag, herunder lovgivningsmæssige-, sociale og forebyggende tiltag for at beskytte børn mod brug af ulovlige stoffer.

Forbruget af alkohol beskrives som stort, særligt nævnes sprit som meget udbredt i nogle kredse. Der rapporteres om børn, der sniffer lim, lightergas og der er et begyndende misbrug af muskatnød. Ludomani er blevet udbredt og hash er blevet lettere tilgængeligt. På elevhjemmet er der sidste år blevet fundet spor af lim til snifning og hash.

Børnetalesmanden modtog en henvendelse om en underskriftsindsamling fra borgere, som ønsker, at salget af sprit stopper. Der blev indsamlet 169 underskrifter. Borgeren, der fortalte om underskriftsindsamlingen måtte afvise børn, der ellers også ønskede at skrive under på underskriftsindsamlingen, fordi de var under 18 år.

EKSEMPLER PÅ HENVENDELSER VEDRØRENDE BESKRIVELSER AF BARNETS RET TIL AT BLIVE BESKYTTET MOD ALKOHOL OG HASH

Det berettes, at:

- Der foregår snifning blandt børn. Hash er blevet et større problem, fordi det er let at indføre hash fra Ilulissat, da der ikke er kontrol.
- Det er farligt at lege ved fabrikken og den gamle bydel, hvor snifning foregår.
- Familier med alkoholproblemer kan ikke visiteres til Familiecentret, før de har været i misbrugsbehandling.
- Til sammenligning med andre byer og steder i landet, går alkoholmisbruget mere "stille for sig" i Qaanaaq.
- Alkoholmisbrug er blevet mindre i dag. I 80'erne var der åbenlys alkoholmisbrug, i dag er det ikke så synligt.

Anbefalinger fra Qaanaarmiut

- Alkoholsalg lukkes på Børnedagen 1. juni.
- Opret et samtale-rum til alkoholikere.
- Forebyggelse.
- Stop for spritsalg – jf. underskriftsindsamlingen.

MIO's anbefalinger

MIO er på samme vis som i forhold til overgreb på og misbrug af børn meget bekymret for rapporterne om misbrug af sprit, hash mv. ligesom sniffning af lim og brug muskatnød. Disse rapporter skal ses i sammenhæng med overgreb på og misbrug af børn, men også deres indvirkning på børns ret til sundhed, passende levestandard, social sikkerhed mv. Ludomani bidrager til denne negative udvikling.

MIO anbefaler, ligesom FN's Børnekomite i forbindelse med den periodiske gennemgang af efterlevelsen af konventionen i 2017, at der skal være et øget fokus på forebyggelse og uddannelse samt adgang til behandlingsformer, der også er rettet mod unge misbrugere. Misbrugsbehandling kan ske på mange måder, men der kan være behov for at fokusere på hele familiens sundhed, herunder også hjælp til voksne med senfølger af misbrug og overgreb.

- Børn skal beskyttes mod alle misbrugsproblematikker. Kommunen har iflg. Børnekonventionens artikel 19 en forpligtelse til at iværksætte foranstaltninger til beskyttelse af børn. MIO anbefaler, at denne forpligtelse prioriteres.
- Der bør iværksættes undersøgelser og hjælp til børn, der har misbrugsproblemer. Misbrugsbehandling bør være let tilgængelig for såvel børn som voksne.
- Børn af misbrugere, som ikke er i behandling, bør også tilbydes samtalehjælp.

- Det nævnes specifikt, at der ikke er kontrol af indførslen af hash til Qaanaaq. MIO anbefaler, at kontrollen i Ilulissat styrkes.
- Kommunen har tilsynspligt jf. Inatsisartutlov nr. 20 af 26. juni 2017 om støtte til børn. MIO anbefaler, at dette opsøgende tilsyn styrkes snarest, *"således at kommunalbestyrelsen så tidligt som muligt får kendskab til, om et barn i kommunen har behov for støtte"* (kap. 3 § 8).
- MIO anbefaler at nedsætte en tværfaglig arbejdsgruppe, som arbejder med forebyggelse og oplysningsvirksomhed om euforiserende stoffer.
- Styrk og støt op om alternative aktiviteter og muligheder for børn og unge.
- For mange er alkoholmisbrug meget følsomt og forbundet med skyld og skam. Det er derfor vigtigt at arbejde for at aftabuisere misbrug og misbrugsbehandling ved for eksempel at gøre det gængs at tale om alkoholproblemer på en åben, respektfuld og empatisk måde. Det at bede om hjælp til at blive fri for misbrug er tegn på stor styrke. En henvendelse til Familiecentret kan være første skridt på vejen til erkendelse om egne problematikker. Selv om forældre ikke kan visiteres til Familiecentre før alkoholbehandling, skal der sikres hjælpemuligheder til børn og unge. MIO anbefaler, at misbrugsbehandling ikke bør være en forudsætning for at blive visiteret til Familiecentret.
- Tilbyd familieorienteret alkoholbehandling. Fra fagfolk, der arbejder med behandling af alkoholafhængige, lyder det, at man i dag i stigende grad inddrager familiens øvrige medlemmer, herunder børnene, i behandlingen. Når familien bliver inddraget i behandlingen, øger det effekten af den alkoholafhængiges behandling samtidig med, at det øger sandsynligheden for, at den alkoholafhængige søger behandling. MIO anbefaler derfor at tilbyde familieorienteret alkoholbehandling.

FN-artikel 3, 26 og 39:

BARNETS RET TIL SOCIAL SIKKERHED OG HJÆLP/RESOCIALISERING

Samfundet skal sikre barnets tarv, når der træffes beslutninger og er forpligtet til at vedtage særlige regler, der beskytter barnet og er nødvendige for barnets trivsel. Ifølge FN's Børnekonvention har børn ret til fysisk og psykisk helbredelse og hjælp efter at have været udsat for enhver form for forsømmelse, udnyttelse eller misbrug, eller anden form for umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

MIO modtog henvendelser, der drejer sig om situationer, hvor børn, som har været udsat for svigt eller overgreb, ikke får den hjælp, de har ret til. Det drejer sig om børn, der har oplevet traumatiserende hændelser, der ikke får samtaler eller anden form for psykisk hjælp. Eller når der ikke sker handling på baggrund af underretninger.

Som en borger udtrykker det, så er der "brug for et kriseberejdskab, når der sker traumatiserende oplevelser. Så mangler der nogen, som kan tale med børnene ud fra hvad børnene har brug for. Når de føler savn, er kede af det, er i sorg".

Det er vigtigt at fremhæve, at det være ekstra svært at bede om hjælp, fordi det for mange er forbundet med skam og tabu at søge hjælp til at tale om og håndtere svære oplevelser og følelser.

EKSEMPLER PÅ BESKRIVELSER AF HENVENDELSER VEDRØRENDE MANGEL PÅ SOCIAL SIKKERHED OG ADGANG TIL HJÆLP

Det berettes, at:

- Der er mangel på henvendelsessteder for samtaler.
- Der er begrænset adgang til hjælp og det er meget lidt, der bliver gjort for børn af de voksne, der har problemer. Ofte er voksne selv forslåede af egen opvækst. Der er enormt store psykosociale problemer. Børnene er overladt til sig selv. Men folk er ikke blinde over for problemerne, men de er magtesløse. Børnene bliver lidt opgivende, mister overskuddet til at lære, de kommer ikke rigtigt i skolen.
- Der er tre samtalepersoner [på skolen, red.], men de er lærere og skal undervise og kan ikke dække behovet. Samtalepartnere skal være rådgivningsassistenter.
- MISI er meget langsommelige, så børnene stoler ofte ikke på systemet. De bliver lovet hjælp, men får den ikke.
- Elever med særlige behov får ikke hjælp. Der tales kun med dem, uden at der sker handling.
- Det er først, når det bliver lyst [om foråret, red.], at der kommer nogen fra Ilulissat. Hvorfor kommer der ingen, mens det er mørkt [i kaperlak-tiden, red.], når folk har brug for det?
- Der handles ikke på underretninger.
- Der mangler sted at henvende sig for at få psykologiske samtaler på eget sprog. Der mangler en "Selvmordslinje" med nogen, der taler ens sprog.
- Selv om man føler sig inhabil i forbindelse med arbejdet, kan det blive nødvendigt at betjene familiemedlemmer, fordi der ikke er andre til at betjene dem.
- I Socialforvaltningen har der i lang tid manglet personale. Der er ingen børnesagsbehandler.
- Sidste år har der været selvmord på elevhjemmet hos de unge. Der er brug for selvmordsforebyggende initiativer der.
- Der er behov for en psykolog i socialforvaltningen.
- 2-3 børn ud af 11 har brug for samtaler. Børn kommer bare i pleje, uden at man laver nogen for samtaler med dem. Når der sker traumatiserende oplevelser, mangler der nogen, der kan tale med børnene.
- Når man underretter socialforvaltningen om børn, der er ude sent om aftenen, sker der ingen handling.

Anbefalinger fra Qaanaarmiut

- Samtalepersoner med socialfaglig baggrund, eventuelt socialrådgivere.
- Afhold kursusaktiviteterne i Qaanaaq.
- Alle offentlige instanser bør have et fælles seminar, så alle får den samme viden.
- Der er brug for kriseberedskab som i loven.
- Oprettelse af en telefonrådgivning til forebyggelse af selvmord/ hotline på eget sprog.
- Styrkelse af det tværfaglige samarbejde.
- Styrk familiebehandlingen.
- Endørsprincip til de forskellige rådgivninger.
- Midlertidig ansættelse af en psykoterapeut.
- Det er vigtigt at have mulighed for at kunne henvende sig på eget sprog og tale med en der taler samme sprog.
- Inddragelse.
- Lav en struktureret helårsplan.
- Fælles aktiviteter og helhedsorienterede behandlinger skal ske for hele familien.
- Opret et rejsehold af socialrådgivere.

MIO anbefaler

MIO bemærker, at børns adgang til social sikkerhed og hjælp er central. Karakteren af hjælpen kan variere afhængigt af børnenes baggrund og situation, men det er myndighedernes opgave at sikre hjælpen er effektiv, relevant og tilgængelig, når børnene har brug for den. Det betyder også, at myndighederne ikke blot skal reagere på henvendelser, men være proaktiv for at sikre, at børn (og deres familier) har kendskab og adgang til hjælpen, også når det drejer sig om børn, der ikke i forvejen er kontakt med de sociale myndigheder.

MIO forstår, at der kan være økonomiske og menneskelige ressourcemæssige udfordringer, men det er stadig myndighedernes forpligtelse at sikre, at ressourcerne er til stede og forvaltningen er indrettet på en sådan måde, at der kan gives en effektiv og rettidig hjælp til børn og deres familier. Det fremgår såvel af Børnekonventionen som FN's Børnekomites Generelle Kommentarer (eksempelvis kommentar nr. 19 om "public budgeting for the realization of children's rights"), at Grønland er forpligtet til at tage relevante lovgivningsmæssige, administrative og andre tiltag, der er nødvendige for at

realisere børns rettigheder, hvilket også omfatter budgetmæssige tiltag. Budgetmæssige tiltag omfatter også kommunale budgetter, hvorfor der skal afsættes ressourcer til at forbedre børns rettigheder, ligesom det skal være muligt at se en sammenhæng mellem de afsatte ressourcer og målbare resultater.

MIO anbefaler derfor, en struktureret indsats for at sikre, at også børn i Qaanaaq har ret til en effektiv social sikkerhed og hjælp og at dette bliver prioriteret i eksempelvis de kommunale budgetter. I øjeblikket er det svært at aflæse af budgettet for Avannaata Kommunia, at børn og unge-området i kommunen og i særdeleshed Qaanaaq er prioriteret, uanset at det er positivt, at der nedsat et lokaludvalg for blandt andet Qaanaaq, og hvordan man vil måle effekten af en eventuel indsats.

- MIO anbefaler, at området for hjælp til børn styrkes, således at alle børn, der har brug for hjælp, får den.
- MIO anbefaler, at kommunen sikrer tilsynet med børn og unge jf. Inatsisartutlov nr. 20 af 26. juni 2017 om støtte til børn. Herunder, at det sikres, at der udarbejdes klare procedurer og vejledninger for underretninger til kommunen.
- MIO opfordrer kommunen til at sikre, at der sker handling på underretninger og udarbejdes handleplaner for børnene.
- MIO anbefaler, at problematikken omkring inhabilitet som sagsbehandler iagttages, således at børn med behov først og fremmest sikres hjælp, uanset eventuelle situationer med inhabilitet.
- Dernæst er det vigtigt at italesætte selve problematikken om inhabilitet åbent. Qaanaaq er befolkningsmæssigt lille og afsondret, så inhabilitet vil i mange situationer være en uundgåelig præmis, der bør drøftes og håndteres åbent. En måde at drøfte inhabilitetsproblematikken kan være at borgere sammen med sagsbehandlere og politikere drøfter inhabilitet og sammen finder løsningsforslag. Supervision af sagsbehandlere samt åbenhed om inhabilitets-problematikker kan være forslag til at imødegå problematikken.
- Børnetalsmanden vil generelt opfordre til, at man også husker de børn, der ikke figurerer i det sociale system, men som har brug for hjælp. Særligt i sager som er omgærdede af tabu er der mørketal, så MIO understreger vigtigheden af kommunens opsøgende arbejde, sådan at de børn, der ellers risikerer at blive overset, bliver opdaget og får den hjælp, de har brug for.

FN-artikel 6, 24 og 27:

BARNETS RET TIL LIVET, TIL SUNDHED OG EN TILFREDSSTILLELSE LEVESTANDARD

Barnets ret til livet og ret til en levestandard, der sikrer fysisk, psykisk, moralsk og åndelig udvikling. Forældrene eller andre med ansvar for barnet har hovedansvaret for efter evne og økonomisk formåen at sikre de levevilkår, der er nødvendige for barnets udvikling og delta-gerstaten har pligt til at hjælpe. Barnet har ret til at leve et sundt liv med et godt helbred og til at få sundhedsfaglig hjælp og behandling, hvis de har behov for det. Barnet har ret til at opnå den højest mulige grad af sundhed og adgang til sundhedsydelse og lægehjælp.

MIO modtog en række henvendelser fra borgere, der beskrev den store boligmangel og fattigdom som store udfordringer i Qaanaaq. Mange af husene stammer fra flytningen fra det oprindelige bosted Uummanaq (nuværende Dundas) i 1953. Mange af disse huse har ikke rindende vand og der varmes op fra skibsovn. Manglen på boliger gør, at mange bor sammen.

Borgere, som ikke har fuldtidsjob og borgere uden uddannelse kan i perioder med dårlige fiskeri- eller fangstforhold have svært ved at være selvforsørgende. Der er en del børnefamilier, hvor der kun er én indkomst til at dække hele familiens behov. En borger udtrykker det således: "De sidste 6-10 år er fattigdommen blevet mere synlig i Avanersuaq".

I forhold til adgangen til sundhedsydelse mødte MIO borgere, der udtrykte bekymring for, at sygdomme opdages alt for sent og der er utryghed ved, at man skal til Ilulissat for at få lægebehandling. Det oplyses, at det er normalt, at børn helt ned til 6. klasse ryger. En fagperson udtrykker bekymring for, at der mangler hjælp til børnene af de syge voksne.

Det er udfordringer, der kan have alvorlig betydning for børnenes ret til sundhed og en tilfredsstillende levestandard. MIO anerkender de generelle vanskeligheder omkring boligforhold og erhvervsudvikling, og at den lige adgang til sundhedsydelse er udfordret. I forhold til efterlevelse af konventionens artikel 27 ses der vanskeligheder med at sikre børn, der lever under bekymrende boligforhold, en sund, fysisk, psykisk og åndelig udvikling.

Anbefalinger fra Qaanaarmiut

- Øget erhvervsudvikling (indhandling af hellefisk)
- Læge-rejsehold til Qaanaaq.
- Skolemadsordning til eleverne.

MIO anbefaler

MIO anerkender de generelle vanskeligheder omkring boligforhold og erhvervsudvikling, og at den lige adgang til sundhedsydelse er udfordret, men som nævnt er det myndighedernes opgave at angribe disse problemstillinger proaktivt med inddragelse af borgerne, herunder børn, i Qaanaaq. Det vil sige en menneskerettighedsbaseret tilgang til udvikling, planlægning, gennemførelse, monitorering og evaluering af politikker og budgetteret handleplaner. Som det udtrykkes i FN's Børnekomites Generelle Kommentar nr. 15, så skal Grønland prioritere, og uden forskelsbehandling, sin indsats for sikre børns ret til sundhed og hvis man ikke tydeligvis ikke har de tilstrækkelige ressourcer, så må man foretage målrettede indsatser for så hurtigt og effektivt som muligt at kunne opfylde børns ret til sundhed. At Grønland har en forpligtelse til at adressere fattigdom (og dermed også børns sundhed) blev også fremhævet i forbindelse med FN's Børnekomites 2017 periodiske gennemgang af efterlevelsen af Børnekonventionen.

FN'S BØRNEKOMITÉ ANFØRER, AT FATTIGDOM KAN HAVE EN NEGATIV KONSEKVENNS FOR BØRNS OVERLEVELSE OG UDVIKLING. ARTIKEL 6 OG ARTIKEL 27 I BØRNEKONVENTIONEN BESKRIVER BARNETS RET TIL OVERLEVELSE OG UDVIKLING SÅVEL SOM RET TIL EN TILFREDSSTILLELSE LEVESTANDARD. MYNDIGHEDERNE SKAL HJÆLPE FORÆLDRE OG ANDRE ANSVARLIGE FOR OPRINDELIGE FOLKS BØRN MED AT EFTERLEVE DENNE RET VED AT SØRGE FOR KULTURELT TILPASSEDE

TILTAG, SÆRLIGT MED HENSYN TIL ERNÆRING, BEKLÆDNING OG BOLIG. SÆRLIG OPMÆRKSOMHED SKAL RETTES MOD AT SIKRE ADGANG TIL SUNDHED FOR OPRINDELIGE FOLK, SOM LEVER I AFSONDREDE DELE AF LANDET (CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD, GENERAL COMMENT NO. 11 (2009) INDIGENOUS CHILDREN AND THEIR RIGHTS UNDER THE CONVENTION, S. 8 OG 11).

MIO anbefaler derfor og i forlængelse af tidligere nævnte anbefalinger, at der er behov for en struktureret menneskerettighedsbaseret indsats rettet mod Qaanaaq, der kan måles. Det er indsats der skal omfatte såvel Selvstyret som Avannaata Kommunia og hvor det nedsatte lokaludvalg for Qaanaaq kan få en betydelig rolle.

- MIO anbefaler, at kommunen og Selvstyret sikrer børnene lige adgang til sundhedsmæssige undersøgelser, udredninger samt behandling.
- MIO anbefaler, at kommunen fokuserer på støtteforanstaltninger til alle forældre, samt vordende forældre (Tidlig Indsats).
- MIO anbefaler, at boligområdet tilses og der igangsættes støtte til istandsættelse af disse. MIO imødeser indførelse af en fattigdomsgrænse.
- MIO blev under besøget gjort bekendt med genhusningen af nogle familier og ønsker at gøre myndighederne opmærksomme på at sikre børnenes og familiernes trivsel.

MED HENSYN TIL DEN GENERELLE MANGEL PÅ BÅDE ARBEJDSPLADSER OG PERSONALE, ANBEFALER MIO AT GEN-OVERVEJE HVORDAN UFORMELLE KOMPETENCER, DER FINDES I FOLKS ERFARINGER OG VIDEN, UDNYTTES BEDST MULIGT. MANGE AF DE MENNESKER, DER ER ARBEJDSLØSE I DAG, GEMMER PÅ EN MASSE GODE EVNER, SOM SAMFUNDET KAN FÅ GLÆDE AF. MEN DET ER UFORMELLE KOMPETENCER, SOM DE IKKE KAN DOKUMENTERE VIA ET EKSAMENSBEVIS, OG

SOM DERFOR ER USYNLIGE FOR DET SAMFUND, DER KUNNE HAVE GAVN AF DEM. MANGE UFORMELLE KOMPETENCER KAN BRUGES PÅ ARBEJDSMARKEDET, FOR EKSEMPEL INDEN FOR FISKERIET, TURISMEN ELLER RÅSTOFERHVERVET. EN BEDRE UDNYTTELSE AF UFORMELLE KOMPETENCER KAN VÆRE EN VEJ FREM: ([HTTPS://SNM.KU.DK/SNMNYHEDER/ALLE_NYHEDER/2016/2016.6/GROENLAND-SIDDER-PAA-EN-GULDGRUBE-AF-MENNESKELIGE-RESSOURCER/](https://snm.ku.dk/snmnyheder/alle_nyheder/2016/2016.6/groenland-sidder-paa-en-guldgrube-af-menneskelige-ressourcer/)),

FN-artikel 31:

BARNETS RET TIL FRITID, HVILE OG LEG

Barnets ret til at hvile sig og have fritid, børns ret til at lege og dyrke fritidsinteresser, samt deres ret til at deltage i det kulturelle og kunstneriske liv. Grønland skal stille passende og lige muligheder til rådighed for, at børn kan benytte sig af disse faciliteter.

Der udtrykkes generelt mangel på væresteder og familielegepladser for børnene. Særligt efterlyses væresteder med opsyn af børnene. Mange børn kommer af forskellige årsager ikke ud af byen om sommeren. Livskvalitet bliver af flere borgere forbundet med, at fritiden tilbringes i naturen sammen med familien, hvor man er sammen om at gå på fangst eller fiske. Et af forslagene fra en borger lyder, at familier kan tage børn, der ikke selv har de muligheder, med på fangst og fiskeri.

FN'S BØRNEKOMITÉ MINDER OM VIGTIGHEDEN AF AT SE BARNET UD FRA ET HOLISTISK PERSPEKTIV, SOM OMFATTER BARNETS FYSISKE, MENTALE, ÅNDELIGE, MORALSKE, PSYKOLOGISKE OG SOCIALE UDVIKLING. FORORDET I FN'S BØRNEKONVENTION UNDERSTREGER NETOP VIGTIGHEDEN AF TRADITION OG KULTURELLE VÆRDIER HOS HVERT ENKELT INDIVID. DELTAGERSTATERNE SKAL TAGE NØJE HØJDE FOR DEN KULTURELLE BETYDNING AF DEN TRADITIONELLE BRUG AF OMGIVELSERNE – SAMTIDIG MED AT BARNETS RET TIL LIVET, OVERLEVELSE OG UDVIKLING SIKRES (CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD, GENERAL COMMENT NO. 11 (2009) INDIGENOUS CHILDREN AND THEIR RIGHTS UNDER THE CONVENTION, S. 8).

Anbefalinger fra Qaanaarmiut

Børn kan komme med fangere på eksempelvis søkongefangst.

MIO's anbefalinger

MIO bemærker på samme vis som i FN's Børnekomites Generelle Kommentar nr. 13 at myndigheder og politikerne synes at undervurdere betydning af at sikre børns mulighed for hvile sig og have fritid, børns ret til at lege og dyrke fritidsinteresser, samt deres ret til at deltage i det kulturelle og kunstneriske liv. Disse rettigheder bør indgå i planlægning af nye politikker og i forbindelse med vedtagelsen af budgetter. Modsat mange andre steder har børn i Qaanaaq adgang til naturen og rent miljø, uden en massiv påvirkning fra kommercielle interesser, der styrer deres fritidsaktiviteter. Dette giver en unik mulighed for at sikre børn deres ret til at lege og dyrke fritidsinteresser med respekt for deres kulturelle og sproglige identitet.

MIO anbefaler derfor at navnlig Avannaata Kommunium bør inddrage børn i udarbejdelse af en politik og budgetter der omhandler børns fritidsliv, der er tilpasset børnenes situation, ønsker og kulturelle baggrund. Gennem en styrkelse af børns adgang til fritidslivsaktiviteter kan børnene få styrket deres kulturelle og sproglige identitet som Børnekonventionen foreskriver og dermed også bidrage til efterlevelsen af FN's Erklæring om oprindelige folk. Forslaget om at børn kan komme med fangere på eksempelvis søkongefangst er blot en mulighed af mange, der ikke nødvendigvis betyder store udgifter for kommunen. Andre muligheder – så som væresteder med opsyn – vil have budgetmæssige konsekvenser, men på den lange bane være en billig løsning sammenholdt med de samfundsmæssige konsekvenser som en mangelfuld interesse for børns velfærd kan få.

- MIO støtter op om de gode frivillige kræfter i Qaanaaq, der løfter det gode børne- og fritidsliv. Da en del borgere beskrev livskvalitet som ophold i naturen sammen med familien, støtter MIO ideen om at familier kan tage børn, som ikke selv har disse muligheder, med på fangst og fiskeri. En anbefaling kan også være at udvide fritidsaktiviteterne for børn til også at inkludere andre, herunder familier og dem, der har lyst til at deltage i fritidsaktiviteterne.
- MIO blev desuden under opholdet i Qaanaaq bekendt med den særlige fortællekunst, som Qaanaarmiut holder i hævd. Det kunne også være en aktivitet, der inkluderer alle uanset alder.

FN-artikel 28 og 29:

BARNETS RET TIL UDVIKLING OG UDDANNELSE

Ud fra ligestillingsprincippet skal grunduddannelse være tilgængelig og opnåelig for alle børn. Uddannelse af barnet skal have til hensigt at udvikle barnets personlighed, samt psykiske og fysiske evner. Lige som respekt for menneskerettigheder, ligestilling, etnicitet, egne forældre, kulturel identitet, miljø og nationale værdier skal være en del af barnets udvikling.

Generelt udtrykkes der fra skolen ønsker om et tættere og mere smidigt samarbejde mellem skole og socialforvaltning. Dertil beskriver ansatte på skolen, at lærerne ikke har alle ressourcerne eller kræfter til at hjælpe de børn, der har sociale problemer og efterlyser en socialrådgiver fast knyttet til skolen.

Dårlige tjenesteboliger og manglende muligheder nævnes som nogle af årsagerne til den store udskiftning af lærere.

Skolen oplyser til MIO, at der er gode erfaringer med en anden måde at arrangere skole-hjemssamarbejde på, som har betydet, at det ikke kun er forældre, der deltager i forældremøder, men også bedsteforældre og andre voksne i barnets nærmiljø. Ligesom man har indført morgensamling for børnene om mandagene. MIO lagde under besøget mærke til, at ikke alle børnene mødte til tiden. En af forklaringerne herpå lød, at det skyldes den travle jagtsæson, hvor børnene deltager i fangsten. Skolen foreslog i den forbindelse, at man kunne tilpasse skoletiden efter Qaanaaqs natur og årsrytme.

På daginstitutionsområdet oplyses det, at der i mange år har været mangel på daginstitutionspladser. Forældre kan ikke komme på arbejde, da de mangler børnepasning.

ARTIKEL 29 I FN'S BØRNEKONVENTION BESKRIVER HVORDAN MÅLET FOR UDDANNELSE BØR VÆRE RESPEKTEN FOR AT UDVIKLE BARNETS KULTURELLE IDENTITET, SPROG OG VÆRDIER. SAMT AT SKOLECYKLUSSEN BØR TAGE HØJE FOR KULTURELLE PRAKSISSE SÅVEL SOM FOR ÅRSTIDSBESTEMTE AKTIVITETER (CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD, GENERAL COMMENT NO. 11 (2009) INDIGENOUS CHILDREN AND THEIR RIGHTS UNDER THE CONVENTION, S. 12 OG 14).

Anbefalinger fra Qaanaarmiut

- Ansættelse af socialrådgiver på skolen
- Tilpas skoletiden efter Qaanaaqs natur.

MIO anbefaler

Det er Selvstyrets ansvar at der findes de nødvendige rammer for skolen i Qaanaaq, hvor der sikres kontinuitet i undervisningen uden hyppig udskiftning af lærere. Lærersituationen blev bemærket i forbindelse med FN Børnekomites 2017 periodiske gennemgang af efterlevelsen af Børnekonventionen. Kvalitet i uddannelsen kræver, at hele systemet fungerer for at give barnet det bedst mulige springbræt til at blive en samfundsborger, der respekterer menneskeretlige værdier, som anført i Børnekomiteens Generelle Kommentar nr. 1. Overgreb, misbrug og dårlige sociale forhold forhindrer ligeledes børn i at have de nødvendige rammer for uddannelse og bidrage til at børn går ud af skolen eller ikke møder op til undervisning. Selvstyret har ifølge Børnekonventionens art. 28 en forpligtelse til at iværksætte de nødvendige tiltag for at forhindre dette. Manglende respekt for børns sproglige og kulturelle identitet kan også forhindrer børn i Qaanaaq i at få undervisning, som tager højde for deres kulturelle tilgang til undervisning og indlæring som foreskrevet i FN's erklæring om oprindelige folk, artikel 14 og forudsat i FN Børnekomites Generelle Kommentar nr. 11 om børn af oprindelige folk.

MIO anbefaler, derfor at Selvstyret sikrer, at forholdene for lærere i Qaanaaq forbedres, således at disse, hvis det ikke muligt at få egnede lokale lærere, bliver i Qaanaaq, hvormed der sikres kontinuitet og bedre muligheder for at lærerne evner at inddrage respekt for børnenes kulturelle og sproglige identitet.

MIO anbefaler videre, og som i forlængelse af tidligere nævnte anbefalinger i rapporten, at der skal komme yderligere fokus på samarbejdet mellem de forskellige myndigheder og effektive muligheder for barnet at rette henvendelse til voksenpersoner som denne har tillid til.

MIO bemærker endvidere manglende institutionspladser ikke blot er problem for forældre, der ikke kan komme på arbejde, men i øvrigt også for at børn allerede inden de kommer i skole får tilegnet sig kompetencer, de kan bruge i deres skoleliv. Det følger allerede af Inatsisartutlov nr. 16 af 3. december 2012 om pædagogisk udviklende tilbud til børn i førskolealderen, at hensigten med loven er med barnet i centrum og i samarbejde med barnets forældremyndighedsindehavere eller faktiske forsørgere at sikre den bedst mulige støtte til det enkelte barn i førskolealderen og derved sikre barnet en sund og indholdsrig udvikling. Dette er på linje med Børnekonventionen og FN Børnekomites Generelle Kommentar nr. 7 om implementeringen af barnets rettigheder i den tidlige barndom.

Da det er kommunalbestyrelsen, der skal sikre det fornødne antal dagtilbud til alle børn i førskolealderen (og som skal have den nødvendige kvalitet), anbefaler MIO at Avannaata Kommunua, at kommunen tager tiltag til at de nødvendige institutionspladser sikres.

- MIO anbefaler, at organiseringen af det tværfaglige samarbejde mellem myndighederne gøres lovpligtig.
- MIO minder om De Forenede Nationers Deklaration om Oprindelige Folks Rettigheder, som angiver, at:
Oprindelige folk har ret til at etablere og styre deres uddannelsessystemer og institutioner, der tilbyder uddannelse på deres eget sprog, på en måde, der er velegnet i forhold til deres kulturelle metoder i forbindelse med undervisning og læring (Artikel 14), samt: Oprindelige folk har uden diskrimination ret til forbedring af deres økonomiske og sociale forhold inklusive blandt andet på områder som uddannelse, beskæftigelse, erhvervsuddannelse og omskoling, boliger, hygiejne, sundhed og bistandshjælp (Artikel 21, 1).

FN- artikel 5 og 18:

FORÆLDREANSVAR OG BØRNEOPDRAGELSE

Forældrene har ansvaret for, at barnet bliver opdraget. Deltagerstaterne skal respektere dette ansvar og hjælpe, hvis det er nødvendigt.

Fra både forældre, fagpersoner og andre voksne er der en udbredt opfattelse af, at mange forældre af forskellige årsager ikke lever op til omsorgsopgaven for deres børn. Voksne opfordrer til, at bevidstheden om forældreansvaret styrkes og foreslår, at denne bevidsthed kan øges ved hjælp af forældrekurser eller forældrerådgivning.

Det er bemærkelsesværdigt, at børneopdragelsen i dag beskrives forskelligt; af nogle beskrives børneopdragelsen som værende "grænseløs" og det er børnene, der "styrer" forældrene. Andre beskriver børneopdragelsen som værende "hård".

Oftes omtales børns ophold ude om natten om sommeren; af nogle voksne beskrives børns ophold ude om natten som noget positivt, fordi "sådan har børn altid gjort her" siden den tid, da børnene deltog i fangsten. Andre stiller spørgsmålstegn ved at børn opholder sig ude om natten, fordi der ikke længere er opsyn med børnene som tidligere.

EKSEMPLER PÅ BESKRIVELSER AF HENVENDELSER VEDRØRENDE MANGEL PÅ FORÆLDREANSVAR, OPDRAGELSE OG GRÆNSESÆTNING

Det berettes, at:

- Børn har ingen værdi i børneopdragelsen. Der er en hård børneopdragelse. Børn må være ude midt om natten uden opsyn af de voksne. Det svarer ikke til, hvad der kræves af børnene, som skal i skole næste dag og være friske. Før skulle børnene hjælpe til med forråd til vinteren.
- Selv små børn er ude sent om aftenen i weekender. Der er nogen, der synes det er ok, fordi sådan er kulturen. Det er ikke ok, fordi der ikke er opsyn med børnene. Børn skal lære grænser. Dengang jeg selv havde et misbrug, syntes jeg, at det var ok, men efter jeg har været i behandling, er jeg i stand til at se problemet.
- Der er stort behov for, at der holdes forældrekurser. Mange er ikke klar til at stifte familie på grund af manglende sociale kompetencer, hvor flere børn bliver vidner til forældres konflikter. Og de mangler redskaber til børneopdragelse.
- Der er brug for opsyn af børn, især når de er ude sent om aftenen. Før fik børn opsyn af de voksne, da de hjalp til med fangsten. I dag, hvor forældre skal arbejde og børnene skal i skole, er det ikke godt for børnene, at de er sent ude om aftenen uden opsyn. Der er snifning ude ved tankene og de leger farlige lege.
- Børn har brug for at forældre snakker med dem og vejleder dem.

DET, AT BØRN HAR RETTIGHEDER, BETYDER IKKE, AT DET ER BØRNENE, SOM BESTEMMER. MIO MØDER AF OG TIL DEN HOLDNING BLANDT VOKSNE, AT NÅR VOKSNE TAGER BØRN MED PÅ RÅD OG LYTTET TIL BØRNENE, SÅ VIL BØRNENE AUTOMATISK FORVENTE, AT DERES HOLDNINGER OG ØNSKER IMØDEKOMMES. DET ER MIO'S

ERFARING, AT HVIS VOKSNE BRUGER TID PÅ AT FORVENTNINGSFASTEMME MED BØRNENE, SÅ KAN BØRNENE GODT SKELNE MELLEM DET AT UDTRYKKE ET ØNSKE OG BIDRAGE MED SIN MENING OG DET AT BESTEMME. AT BLIVE TAGET ALVORLIGT ER MED ANDRE ORD IKKE DET SAMME SOM AT BESTEMME.

Anbefalinger fra Qaanaarmiut

- Forældre-familierådgivning
- Forældrekurser

MIO anbefaler

Det følger af Børnekonventionen, at forældrene har ansvaret for opdragelsen. Endvidere følger det af konventionens artikel 18, at Grønland skal sikre, at begge forældre har fælles ansvar for barnets opdragelse og udvikling. Grønland skal også respektere et tilsvarende ansvar, rettigheder og pligter for så vidt angår medlemmerne af den udvidede familie eller samfundet i overensstemmelse med stedlig sædvane, samt værger eller andre personer med juridisk ansvar for barnet. Ansvaret kan udøves på en måde, der svarer til den løbende udvikling af barnets evner, og omfatter også at yde passende vejledning og støtte til barnet i udøvelsen af rettighederne anerkendt i konventionen, jf. artikel 5.

Grønland derimod har en forpligtelse til at sikre støtte til forældre eller andre der udøver ansvaret, hvorfor der blandt andet er vedtaget lovgivning som Inatsisartutlov nr. 20 af 26. juni 2017 om støtte til børn. Lovgivningen falder i tråd med de principper, der er udtrykt i blandt andet Børnekomiteens Generelle Kommentar nr. 4 hvor det også fremgår at myndigheder skal give den nødvendige information og forældre støtte for at sikre udviklingen af et tillidsforhold mellem den unge og forældrene, hvor svære spørgsmål kan drøftes og hvor de acceptable løsninger med respekt for den unges rettigheder kan findes. I komiteens Generelle Kommentar om børn på gaden, kan der også hentes inspiration til forventninger til Grønlands håndtering af børn på gaden. Uanset at børn muligvis er ude sent om aftenen på grund af kulturen, så er det stadig kommunens opgave at undersøge om det i det konkrete tilfælde også er begrundelse og ikke en følge af omsorgssvigt. Dette kan eksempelvis omfatte direkte kontakt til familien for at tilpassede indsatser, undervisning i positivt forældreskab, redskaber til at håndtere disciplin/grænsesætning positivt og ikke-voldelig konfliktløsning.

MIO anbefaler derfor, at kommunen styrker sin oplysningsindsats og hjælp rettet mod sårbare familier, at man undersøger børnenes opfattelse af hvorfor de opholder sig på gaderne om aftenen, og adresserer disse årsager samt sikrer, at børnene har adgang til at kontakte voksenpersoner, de har tillid til.

MIO har netop udgivet bogen "*Grænsesætning i børneopdragelsen – Hvorfor og hvor går grænsen?*" / "*Meeqqanik perorsaani killi-liisameq – Sooq killiisoqartarpa kiisalu killissat sumiippat?*" – som også kan bruges i forbindelse med opdragelse og grænsesætning. Ansættelse af en familie-vejleder/rådgiver.

FN-artikel 19:

BARNETS RET TIL BESKYTTELSE MOD FYSISK OG PSYKISK VOLD OG MISHANDLING

Beskyttelse mod mishandling handler om deltagerlandenes forpligtelse til at beskytte barnet mod alle former for mishandling, begået af forældre eller andre og til at forebygge alle former for mishandling og at afhjælpe deres virkninger, når det er sket.

Børnetalsmanden modtog henvendelser, der omhandlede såvel psykisk som fysisk vold blandt både børn og voksne. Volden dækker over både voksnes erfaringer med deres egen barndom med vold og eksisterende vold iblandt voksne i dag. Eksempelvis er der kvinder, der oplever at blive udsat for vold fra partneren under graviditeten. MIO modtog også henvendelser fra borgere, der oplyste, at de gennem familiebehandling har fået hjælp til at bearbejde traumer fra deres barndom med vold.

Derudover henvender borgere sig om psykisk vold i form af mobning. Det rapporteres deriblandt, at bagtaleri, udelukkelse og nedgørelse er udbredt. En borger udtrykker sig således: "Der skal oparbejdes meget tillid, før man begynder at åbne sig. Der er meget selvforsvar og lukkethed".

På baggrund af henvendelserne til MIO, er det Børnetalsmandens vurdering, at der er mangel på viden om hvad psykisk vold er.

Anbefalinger fra Qaanaarmiut

- Der bør afsættes midler til familiebehandling for at forebygge vold mod børn.
- Der bør oprettes henvendelsessteder, hvor man kan snakke med nogen. Som en borger udtrykker det: "*Her kan man ikke snakke med nogen og løse konflikter*".

MIO's anbefalinger

Ligesom misbrug og overgreb mod børn er uacceptabelt, kræver FN's børnekonvention, at myndigheder arbejder effektivt med at forebygge, forhindre og følge op på vold mod børn. Der er i den seneste år, blandt som følge af vedtagelsen af "Strategi og handlingsplan mod vold 2014-2017" iværksat en række initiativer der skal adressere vold mod børn, som eksempelvis "Uddannelse til studerende og fagpersonale om vold mod børn", der blev i 2017 af departementet. Alligevel er det stadig en reel bekymring, også, i Qaanaaq.

MIO anbefaler derfor i endnu højere grad at gøre indsatsen endnu mere lokalt-orienterede, således at de kulturelle og lokale aspekter i højere grad kom i fokus og der kan ske en reel inddragelse af børnene. Et element kunne være brug af lokaludvalget til at forankre en sådan proces, så man finder lokale løsninger eventuelt med bistand fra viden-personer uden for Qaanaaq. Processen kunne bestå af en afdækning af omfanget og årsagerne, inddragelse af borgerne, herunder børnene, til at finde løsninger og udarbejdelse af en handleplan for Qaanaaq, hvor alle kan genkende sig selv som en del af løsningen.

I forlængelse af de andre anbefalinger, opfordres kommunen til at sikre, at der findes henvendelsesmekanismer som voksne og børn har tillid til for at få mæglet i konflikter. Det kan overvejes om man skulle uddanne lokale Qaanaaq borgere i forskellige aldersgrupper til at være konfliktmæglere, således at konflikter bliver adresseret før de udvikler sig.

Vold i familien finder sted i alle samfundslag og kan være meget skadeligt for et barns trivsel og udvikling. Et barn, der vokser op i et voldsramt hjem, er i forhøjet risiko for selv at blive voldsudøver eller voldsoffer i voksenlivet, ligesom barnet er i forhøjet risiko for at udvikle en seksuel krænkende adfærd.

I dag ved vi, at det at overvære vold i familien kan være lige så traumatiserende for et barn som selv at blive udsat for volden. Alle former for vold har negative konsekvenser for børn. Derfor bør børn og deres forældre have hjælp til at skabe sunde samværsformer og til at bearbejde voldsoplevelser.

Vold mod børn har mange ansigter og ofte er der tale om kombinationer af forskellige typer af voldshandlinger mod barnet. Det kan være fysisk vold, psykisk vold eller seksuel vold.

Psykisk vold kan være trusler om fysisk afstraffelse, at blive spærret inde eller at blive nedværdiget og ydmyget. Forældrene kan f.eks. fortælle barnet, at det er værdiløst og uønsket¹.

- MIO anbefaler, at børn, der udsættes for vold i alle dens former, af den kommunale myndighed sikres den hjælp, de har behov for og ret til.
- MIO anbefaler, at kommunen igangsætter oplysnings- og forebyggende indsatser imod psykisk og fysisk vold.
- MIO opfordrer til, at befolkningen og myndighederne indbyrdes drøfter hvad psykisk og fysisk vold er og hvordan det kan forebygges.
- MIO anbefaler, at der udformes lokal strategi til forebyggelse af psykisk vold i form af mobning.

¹ Fra bogen: *Det er min krop! Undervisningsmateriale til mellemtrinnet 4.-7. klasse/Uangaana timiga! Akullemut atuartitsinermi atortussat 4.-7. klassenut, MIO (2016).*

Generelle anbefalinger

Rejserapporten indeholder en række anbefalinger fra Qaanaaqs borgere og MIO, som Børnetalsmanden har tillid til, at kommunen og andre relevante myndigheder vil overveje. Børnetalsmanden vil for sit eget vedkommende i sit opfølgende arbejde på rapporten monitorere, hvordan børn og borgere i fremtiden oplever børns forhold inden for de beskrevne områder.

FOKUSÉR PÅ QAANAQs STYRKER

MIO anbefaler at **fokusere på de styrker, som Qaanaaq har**. Mange gange hørte Børnetalsmanden om, at de største styrker ved at bo i Qaanaaq er, at folk er venlige, hjælpsomme, kærlige, nærværende og medmenneskelige. Trods forholdene hjælper man hinanden og har sammenhold. MIO stødte også på selvforståelse, at Qaanaarmiut på grund af naturen har en egen måde at være på, som handler om at have en ydmyg og samtidig stolt tilgang til tilværelsen. Det har stærk værdi, at man kan klare sig selv og at man kan leve af naturen. Nogle af Qaanaarmiuts egne anbefalinger er derfor også at tilpasse såvel kurser som tiltag og beslutninger til Qaanaaqs årsrytme. Fasthold det sammenhold, der styrker både det enkelte individ og kollektivet.

INDDRAGELSE AF BØRN, UNGE OG FAMILIEN OG UDFORMNING AF EN HELHEDSPÅN FOR BØRNEKONVENTIONEN

Børnetalsmanden vurderer på baggrund af samtaler med og henvendelser fra børn, unge og voksne, at kommunen med fordel kan fremme særligt **princippet om inddragelse** gennem arbejdet med børn og unge samt borgerne. Det nævnes flere gange, at der opleves en for stor afstand til Ilulissat; de folkevalgte er langt væk og mange udtrykker, at de føler sig overladt til sig selv. Nogle borgere udtrykker, at de føler sig forskelsbehandlet og ikke inddraget i beslutninger,

der vedrører deres liv og hverdag. Børn og voksne er eksperter i deres eget liv og hvis tiltag skal forankres og lykkes må de tage udgangspunkt i barnet eller den voksnes erfaringer, perspektiver og ønsker.

Deltagerstaten spiller en væsentlig rolle i at fremme inddragelsen af børn og voksne i tiltag og beslutninger og bør sikre, at alle høres i de forhold, der vedrører børn. **Deltagerstaten bør udforme en handlingsplan for at sikre, at inddragelsen sker og er effektiv. Børnekomitéen anbefaler at udforme en langsigtet helhedsplan, hvor alle rettighederne er inkluderet for alle børn.** Dertil anbefaler Børnekomitéen myndighederne at arbejde tæt med oprindelige folks børn og deres hjemsted med at udvikle, implementere og evaluere programmer, strategier og politikker, der har til formål at implementere Børnekonventionen.

FREMME ÅBENHED OG DIALOG OM SVÆRE EMNER

Et tredje princip bør være **at fremme åbenheden og dialogen om svære emner**. Qaanaaq er som mange andre mindre byer et sted, hvor alle kender alle. For det første er det vigtigt i sig selv at fremme åbenhed om emner såsom seksuelle krænkelser, selvmord, psykisk og fysisk vold. For det andet er det lige så vigtigt, at der skabes mulighed for at børn og voksne kan henvende sig anonymt for at få hjælp hos for eksempel en gratis telefonrådgivning på eget sprog.

STYRK ORGANISERINGEN AF SAMARBEJDET MELLE MYNDIGHEDERNE OG BORGERNE

Et fjerde princip kan være at **styrke organiseringen af samarbejdet mellem myndigheder**, det vil sige politi, Sundhedsvæsen, Socialforvaltning og skolen. Ikke blot mellem myndighederne i Qaanaaq, men også med myndighederne i Ilulissat. Dette for at undgå, at barnet bliver tabt mellem flere systemer, som ikke samarbejder om sikringen af barnets tarv.

